

POROVNANIE DANE Z PRÍJMOV FYZICKÝCH OSÔB PODNIKATEĽOV V SLOVENSKEJ A ČESKEJ REPUBLIKE

Comparison of Income tax in Slovak Republic and Czech Republic

Milada Kuceková

Úvod

Daňové systémy Slovenskej a Českej republiky vykazujú viacero spoločných znakov. Jedným z nich je oblasť priamych daní, ktorá je v oboch krajinách zastúpená daňou z príjmov a miestnymi, respektíve majetkovými daňami. Daň z príjmov v Slovenskej republike upravuje zákon č. 595/2003 Z.z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o dani z príjmov“). Prednosť pred týmto zákonom má medzinárodná zmluva, ktorá bola schválená, ratifikovaná a vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom alebo dohoda, ktorá bola uzatvorená alebo schválená vládou Slovenskej republiky a ktorá upravuje zdanenie a s tým súvisiace právne vzťahy vo vzťahu k nesamosprávnym územiám, ktoré v medzinárodných vzťahoch vystupujú samostatne.¹ Daň z príjmov v Českej republike upravuje zákon č. 586/1992 Sb. o daniach z príjmov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o daniach z príjmov“). Ustanovenia tohto zákona sa aplikujú ak medzinárodná zmluva, ktorou je Česká republika viazaná, neustanoví inak.² Zákon o dani z príjmov v oboch krajinách upravuje zdaňovanie príjmov fyzických a právnických osôb. Obsahom príspevku je zdaňovanie príjmov fyzických osôb podnikateľov.

1. Daň z príjmov fyzických osôb podnikateľov v Slovenskej republike

Daňovníkom na účely zákona o dani z príjmov je fyzická osoba s neobmedzenou alebo obmedzenou daňovou povinnosťou. Daňovníkom s neobmedzenou daňovou povinnosťou je fyzická osoba, ktorá má na území Slovenskej republiky (ďalej len „SR“) trvalý pobyt alebo fyzická osoba bez trvalého pobytu, ktorá sa v SR zdržiava (súvisle alebo v niekoľkých obdobiach) aspoň 183 dní v príslušnom kalendárnom roku. Daňovníkom s obmedzenou daňovou povinnosťou je fyzická osoba, ktorá nespĺňa kritériá daňovníka s neobmedzenou daňovou povinnosťou a fyzická osoba, ktorá sa na území SR zdržiava viac ako 183 dní v príslušnom kalendárnom roku len na účely štúdia, liečenia alebo ak denne prekračuje hranice SR len na účely výkonu závislej činnosti, ktorej zdroj príjmov je na území SR.

Predmetom dane daňovníka s neobmedzenou daňovou povinnosťou sú príjmy plynúce zo zdrojov na území SR a zo zdrojov v zahraničí. Predmetom dane daňovníka s obmedzenou daňovou povinnosťou sú len príjmy plynúce zo zdrojov na území SR. Predmetom dane z príjmov fyzických osôb sú *príjmy zo závislej činnosti (§ 5), príjmy z podnikania, z inej samostatnej zárobkovej činnosti, z prenájmu a z použitia diela a umeleckého výkonu (§ 6), príjmy z kapitálového majetku (§ 7) a ostatné príjmy (§ 8)*. Príjmom sa rozumie peňažné plnenie a nepeňažné plnenie dosiahnuté aj zámenou. Predmetom dane nie sú napríklad príjmy získané dedením nehnuteľnosti, bytu, nebytového priestoru alebo ich častí alebo hnutelnej veci, príjmy získané darovaním, úvery, požičky, podiel na zisku (dividenda) vyplácaný zo zisku obchodnej spoločnosti alebo družstva, určeného na rozdelenie osobám, ktoré sa podieľajú na ich základnom imaní alebo členom štatutárneho a dozorného orgánu tejto obchodnej spoločnosti alebo družstva.

¹ § 1 odsek 2 zákona č. 595/2003 Z.z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov

² § 37 zákona č. 586/1992 Sb. o daniach z príjmov v znení neskorších predpisov

Základ dane z príjmov fyzickej osoby sa zistí ako súčet čiastkových základov dane z jednotlivých druhov príjmov, ktoré sú predmetom dane. Najvýznamnejším čiastkovým základom dane z príjmov fyzických osôb podnikateľov je čiastkový základ dane z podnikania, z inej samostatnej zárobkovej činnosti, z prenájmu a z použitia diela a umeleckého výkonu (§ 6), ktorý sa vypočíta ako rozdiel medzi celkovými príjmami a celkovými výdavkami na dosiahnutie, zabezpečenie a udržanie príjmov, respektíve ako rozdiel medzi celkovými príjmami a výdavkami stanovenými percentom zo zdaniteľných príjmov.

Pri uplatňovaní skutočne vynaložených daňových výdavkov je fyzická osoba podnikateľ povinná preukazovať daňové výdavky vedením jednoduchého účtovníctva, podvojného účtovníctva alebo vedením daňovej evidencie. Ak nie je platiteľom dane z pridanej hodnoty alebo je platiteľom len časť zdaňovacieho obdobia, môže sa rozhodnúť pre uplatňovanie výdavkov percentom zo zdaniteľných príjmov, t. j. paušálnych výdavkov.

Ak podnikateľ, ktorý nie je platiteľom dane z pridanej hodnoty, resp. je platiteľom len časť zdaňovacieho obdobia, neuplatní preukázateľné daňové výdavky, môže si uplatniť výdavky vo výške 40 % z úhrnu príjmov z podnikania, z príjmov z inej samostatnej zárobkovej činnosti a z príjmov z použitia diela a použitia umeleckého výkonu, najviac do výšky 5 040 eur ročne. V prípade, že podnikateľ nedosahoval príjem z uvedených činností celý rok, môže si uplatniť za každý mesiac len pomernú časť percentuálnych daňových výdavkov (maximálne 420 eur mesačne). V sume daňových výdavkov stanovených percentom z príjmov nie je zahrnuté preukázateľne zaplatené poistné a príspevky do sociálnej poisťovne a príslušnej zdravotnej poisťovne, ktoré je podnikateľ povinný platiť v súvislosti s dosahovaním príjmov z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti.

Základ dane (čiastkový základ dane) z príjmov z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti sa znižuje o daňovú stratu a o nezdaniteľné časti základu dane z príjmov. Za nezdaniteľné časti základu dane zákon považuje nezdaniteľnú časť na daňovníka, na manželku (manžela) daňovníka a na dobrovoľné príspevky³ na starobné dôchodkové sporenie. Od roku 2013 sa uplatňujú dve sadzby dane z príjmov fyzických osôb. Sadzba dane je 19 % z tej časti základu dane, ktorá nepresiahne 176,8-násobok sumy platného životného minima vrátane a 25 % z tej časti základu dane, ktorá presiahne 176,8-násobok platného životného minima.⁴ Daň si môže fyzická osoba podnikateľ znížiť uplatnením daňového bonusu na vyživované dieťa. Z niektorých príjmov plynúcich zo zdrojov na území SR sa daň vyberá zrážkou, pričom sa používa sadzba dane 19 %.

Niektoré príjmy sú oslobodené od dane z príjmov fyzickej osoby, napríklad príjmy z prenájmu (ak nejde o príjem z podnikania) a príjem z príležitostných činností, ak úhrn týchto príjmov nepresiahne v zdaňovacom období 500 eur.

2. Daň z príjmov fyzických osôb podnikateľov v Českej republike

Podľa zákona o daniach z príjmov je daňovníkom fyzická osoba, ktorá má na území Českej republiky (ďalej len „ČR“) bydlisko, alebo ktorá sa tu obvykle zdržiava. Predmetom dane týchto daňovníkov je príjem plynúci zo zdrojov na území ČR aj zo zdrojov v zahraničí. Výnimku tvoria daňovníci, ktorí sa na území ČR zdržujú len za účelom štúdia alebo liečenia. Na túto skupinu daňovníkov sa vzťahuje daňová povinnosť len na príjmy plynúce zo zdrojov na území ČR. Daňovníci neuvedení v tomto zákone alebo tí, ktorých zdaňovanie príjmov sa riadi medzinárodnou zmluvou, zdaňujú len príjmy plynúce zo zdrojov na území ČR.

³ obmedzená platnosť pre zdaňovacie obdobie 2013-2016

⁴ platné životné minimum v roku 2013 predstavuje 194,58 eur, to znamená, že progresívna sadzba dane sa uplatní z tej časti základu dane, ktorá presiahne 34 401,74 eur.

Daňovníkmi, ktorí sa v ČR obvykle zdržiavajú sú tí, ktorí strávia v ČR v kalendárnom roku (*súvisle alebo v niekoľkých obdobiach*) aspoň 183 dní.

Príjmom fyzických osôb sa rozumie peňažný aj nepeňažný príjem a príjem dosiahnutý výmenou. Predmetom dane z príjmov fyzických osôb sú *príjmy zo závislej činnosti a funkčné pôžitky (§ 6), príjmy z podnikania a inej samostanej zárobkovej činnosti (§ 7), príjmy z kapitálového majetku (§ 8), príjmy z prenájmu (§ 9) a ostatné príjmy (§ 10)*. Predmetom dane nie sú napríklad príjmy získané dedením alebo darovaním nehnuteľnosti alebo hnuiteľnej veci s výnimkou príjmov, ktoré z nich plynú, ako aj pôžičky a úvery⁵, príjem plynúci daňovníkovi s neobmedzenou daňovou povinnosťou, ktorý vypomáha s domácimi prácami v zahraničí za stravu a ubytovanie.

Základ dane z príjmov fyzickej osoby sa zistí ako súčet čiastkových základov dane z jednotlivých druhov príjmov, ktoré sú predmetom dane. Základom dane fyzickej osoby podnikateľa (čiastkovým základom dane podľa § 7 ods. 3) sú príjmy z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti⁶ znížené o výdavky vynaložené na dosiahnutie, zabezpečenie a udržanie príjmov. Niektoré príjmy uvedené v zákone sú samostatným základom dane, ktoré sa zdaňujú zvláštnou sadzbou dane. Patria sem napríklad príjmy zo služieb, poradenstva, zo sprostredkovateľskej činnosti, z nezávislých činností (právnik, učiteľ, daňový poradca) poskytovaných na území ČR daňovníkmi s obmedzenou daňovou povinnosťou.

Fyzická osoba podnikateľ ČR má možnosť uplatňovať preukázateľne vynaložené výdavky na dosiahnutie, zabezpečenie a udržanie príjmov alebo výdavky stanovené percentom z príjmov⁷, a to nasledovným spôsobom: z príjmov z poľnohospodárskej výroby, lesného a vodného hospodárstva a z príjmov z remeselných činností 80 %, z príjmov zo živnosti okrem remeselnej živnosti 60 %, z príjmov z iného podnikania podľa osobitných predpisov, z príjmov z použitia a poskytnutia práv z priemysleného alebo duševného vlastníctva 40 % (maximálne do výšky 800 000 Kč ročne), z príjmov z prenájmu majetku zaradeného do obchodného majetku 30 % (maximálne do výšky 600 000 Kč ročne).

Podnikateľ, ktorý uplatňuje výdavky vyššie uvedeným spôsobom, je povinný viesť záznamy o príjmoch a evidenciu pohľadávok vzniknutých v súvislosti s podnikateľskou alebo inou samostatnou zárobkovou činnosťou. Pri uplatňovaní skutočne vynaložených daňových výdavkov preukazuje daňové výdavky vedením účtovníctva alebo daňovou evidenciou.

Základ dane sa upravuje o daňovú stratu a o nezdaniteľné časti základu dane z príjmov. Medzi nezdaniteľné časti základu dane patrí napríklad hodnota darov poskytnutá politickým stranám a politickým hnutiam na ich činnosť.

Sadzba dane z príjmov fyzických osôb je 15 % zo základu dane zníženého o odpočítateľné položky a nezdaniteľné časti základu dane. Takto vypočítaná daň sa zvyšuje o solidárne zvýšenie dane vo výške 7 % podľa podmienok ustanovených v zákone. Vypočítaná daň sa znižuje o ďalšie možné zľavy na dani, daňovník môže využiť napríklad daňové zvýhodnenie na daňovníka, manželku (manžela) daňovníka, vyživované dieťa. Po splnení zákonných podmienok, môže podnikateľ požiadať o stanovenie paušálnej dane.

Záver

Postup výpočtu základu dane (čiastkového základu dane) z príjmov podnikateľov SR a ČR je podobný. Výrazný rozdiel existuje pri možnosti uplatňovania percentuálnych daňových

⁵ s určitými výnimkami stanovenými v § 3 odsek 4 b)

⁶ ak nepatria do príjmov uvedených v § 6 (Príjmy zo závislej činnosti a funkčné pôžitky)

⁷ s výnimkou príjmov spoluvlastníkov (§ 11) a príjmov účastníka združenia, ktorý nie je právnickou osobou (§ 12)

výdavkov. Kým v SR si podnikatelia môžu uplatniť daňové výdavky do výšky 40 % zdaniteľných príjmov a maximálne do sumy 5 040 eur ročne, v ČR je výpočet daňových výdavkov stanovený v rozmedzí 30 % až 80 % zo zdaniteľných príjmov a hodnota týchto výdavkov je obmedzená len pri dvoch typoch príjmov, a to do výšky 400 000,- Kč a 800 000,- Kč. V SR sa uplatňujú dve sadzby dane z príjmov. Základná nominálna sadzba je 19 % a 25 %. V ČR sa uplatňuje základná nominálna sadzba 15 %, ktorá sa navyšuje o takzvanú solidárnu daň.

Abstrakt

Daňové systémy Slovenskej a Českej republiky vykazujú viacero spoločných znakov. Jedným z nich je oblasť priamych daní, ktorá je v oboch krajinách zastúpená daňou z príjmov a miestnymi, respektíve majetkovými daňami. Obsahom príspevku je zdaňovanie príjmov fyzických osôb podnikateľov v Slovenskej a Českej republike.

Kľúčové slová: fyzická osoba podnikateľ, základ dane, daň z príjmov

Summary

Tax systems in Slovak and Czech Republic show several common features. One of the features is area of direct taxes that is represented by Income tax and Municipal taxes in both countries. Content of the article is taxation of individuals (entrepreneur) income in Slovak and Czech Republic.

Key words: individual (entrepreneur), tax base, Income tax

JEL klasifikácia: M40

Použitá literatúra

- [1] Zákon č. 595/2003 Z.z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov.
- [2] Zákon č. 586/1992 Sb. o daniach z príjmov v znení neskorších predpisov.

Kontakt

Milada Kuceková, Ing., Katedra účtovníctva a audítorstva, FHI EU v Bratislave, Dolnozemska cesta 1/b, 852 35 Bratislava, m.kucekova@gmail.com